

Výrobci čtyřkolek

Píšeme často o různých strojích, ale nikdy jsme se pořádně nepodívali na to, kdo je vlastně vyrábí, kde je vyrábí a co za firmou stojí. Postupně si budeme v miniseriálu představovat velké výrobce čtyřkolek a jejich příběhy. No a začneme pěkně zostra, protože koncern BRP je asi nejkomplexnější firmou na současném trhu a čtyřkolky jsou vlastně jen zlomkem jeho produkce.

JAK TO ZAČALO

Celý příběh firmy BRP Inc. začal v roce 1942, kdy Joseph-Armand Bombardier založil v Kanadě společnost L'Auto-Neige Bombardier Limitée (Bombardier Snowmobile Limited). Jak z názvu

vytušíte, začalo to sněžnými skútry. Postupem času se přidávaly další produkty a v roce 2009 vstoupili do firmy noví investoři a vznikla současná firma BRP - Bombardier Recreational Products. Ta vyrábí kromě Kanady také

v Mexiku (čtyřkolky), Finsku (sněžné skútry) a Rakousku (motory Rotax). Její produkty se prodávají ve více než sto zemích. Aktuálně patří do koncernu BRP značky Can-Am motorcycles – čtyřkolky, tříkolky Spyder a Ryker,

BRP B12 na dobové fotce.

Portfolio sněžných vozidel BRP.

Ski-Doo – sněžné skútry, Sea-Doo – vodní skútry a lodě, Lynx – pracovní sněžné skútry, Envirude – lodní motory a Rotax – motory pro motorky, čtyřkolky, vodní a sněžné skútry, ale také motokáry a malá letadla. Mimochodem ještě je tu společnost Bombardier, která vyrábí velká letadla od business jetů až po dopravní letouny pro střední trasy a kolejové dopravní prostředky od vysokorychlostních vlaků po tramvaje.

Joseph Bombardier začal se svou prací na vozidle pro pohyb na sněhu už někdy v roce 1920. Šlo o jakési saně, na kterých byl letecký motor s vrtulí, který je poháněl. V roce 1937 přišla první pásová vozidla, ale ještě zdaleka ne tak lehká a rychlá jako sněžné skútry. Šlo o jakési tanky na sněhu, které se osvědčily už při druhé světové válce a i poté sloužily v Kanadě pro pohyb v nepřístupném terénu. Na tato vozidla navazovala vozidla B12 a C18 pro dvanáct a osmnáct cestujících s dlouhými pásy a lyžemi na přední straně. V šedesátých letech Bombardier ovládl trh se sněžnými skútry teď už stejné konstrukce, na kterou jsme dnes zvyklí, tedy s jedním pásem a lyžemi vpředu. Postupem času se začala produkce dělit na závodní a sportovní skútry (Ski-Doo) a pracovní stroje (Lynx). V roce 1973 už bylo vyrobeno milion sněžných skútrů BRP! V roce 1988 Bombardier otevřel výrobu skútrů ve Finsku především pro ruský a evropský trh. Mimochodem ve stejném roce se BRP stalo i oficiálním dodavatelem vozidel na úpravu sněhu pro OH v Calgary.

DOBA ČTYŘKOLKOVÁ

V roce 1970 byla zaregistrována značka Can-am a začala s výrobou motorek o objemu 125, 175, 248, 366, 500 a 800 ccm. V roce 1976 na Can-amu Gary Jones vyhrál AMA Motocross Championship ve třídě 250 ccm. První čtyřkolku, která je podobná těm dnešním, představil Can-am v roce 1988, jmenovala se Traxter a hned vyhrála titul ATV of the year v USA.

První Ski-doo.

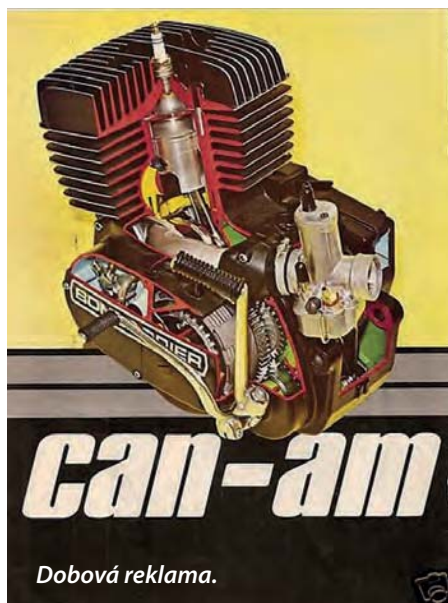
Dobová reklamní fotka sněžného skútru.

Zrestaurovaný BRP B12 na zamrzlém jezeře.

Zatímco Traxter měl zajímavě řešený prostor pro nohy před sedlem, následující Quest už byl hodně podobný současným čtyřkolkám a měl motor víceméně uprostřed. Traxter zůstal ve výrobě poměrně dlouho a dočkal se i několika modifikací, ta poslední se jmenovala Traxter Max a ve výrobě se udržela ještě v 21. století. V roce 2005 přišel první skutečně sportovní stroj - Baja 650. V jeho rámu byl úspěšný a prověřený motor Rotax 650, který známe z motocyklů BMW. Tento model sklízел úspěchy mimo jiné i na Dakaru (v roce 2006 byl Can-am na prvních třech místech). To už je ale doba prvních Outlanderů. Před nimi ještě přišel model Rally 200, první stroj v designu, ze kterého následně po dlouhá léta vycházela celá produkce Can-amu. Can-am se vždy rád prezentoval i na sportovním poli a hned první rok své účasti dokázala továrna vyhrát GNCC championship v kategorii pracovních strojů právě s Outlanderem 800. Následovalo rozšíření výroby do Chuarezu v Mexiku, kde se

Dobová reklama.

v současnosti vyrábí většina produkce čtyřkolek Can-am.

Dalším zlomem byl rok 2010, kdy byl představen Commander. Ten reagoval na nečekáný úspěch Polarisu RZR a otevřel novou éru Can-amu. Commander byl kompromisem mezi sportovním svezem a prací. Následující Maverick už byl čistě sportovním náčiním a v současnosti ve verzi X3 kraluje světu sportovních bugyn. Pro práci je určený model Defender.

Can-am se nikdy nebál inovativního přístupu a jiných řešení, než měla konkurence. To se ukázalo například

Letadla Bombardier Inc.

V roce 1989 koupil Bombardier společnost Short Brothers aircraft company v Belfastu, která byla před bankrotem. V roce 1990 pak přišla akvizice firmy Learjet – výrobce business jetů s velkým know-how. V současnosti nabízí Bombardier ucelené portfolio business jetů a letounů pro krátké a střední linky – C Series.

použitím vlečných ramen, nebo automatické uzávěrky přední nápravy na čtyřkolkách. No a najednou tady byl v roce 2009 Spyder, inovativní tříkolka s dvouválcem od Rotaxu, sekvenční převodovkou a elektronikou pro stabilizaci. Následovala jeho cestovní verze a předloni i street varianta F3. Posledním počinem Can-amu je model Ryker. Je to lehčí, menší a agilnější tříkolka než Spyder, ale nabízí všechny výhody, které tento koncept poskytuje.

Těžko říct, čím nás Can-am překvapí příště, ale buďte si jisti, že něco přijde! ■

Text: Matěj Oliva
Foto: Archiv autora, Press

Historie BRP
na videu

Can-am Defender

Revoluční Can-am Maverick

Can-am DS650 Baja

Can-am Spyder RT

Can-am Traxter

Can-am Ryker